

ולפ נסהו

From Marah to Masah

(1) שמות טו, כ-כו

(כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתפיש ובמחלות: (כא) ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים: (כב) ויסע משה את ישראל מים-סוף ויצאו אל-מדבר-שור וילכו שלשת-ימים במדבר ולא מצאו מים: (כג) ויבאו מרתה ולא יכלו לשאת מים ממרתה כי מרים הם על-פן קרא-שמה מרה: (כד) וילנו העם על-משה לאמר מה-נשתה: (כה) ויצעק אל-ה' ויורהו ה' עץ וישלך אל-המים וימתקו המים **שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו**: (כו) ויאמר אם-שמוע תשמע לקולו ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל-חקיו כל-המחלה אשר-שמתי במצרים לא-אשים עליך כי אני ה' רפאך:

Who is the subject of the highlighted phrase?

(2) מכילתא דרבי ישמעאל שמות ט"ו

שם שם לו חק ומשפט – "חק", זה השבת; "ומשפט", זה כבוד אב ואם. דברי רבי יהושע. רבי אלעזר המודעי אומר: "חק", אלו עריות, שנאמר: לבלתי עשות מחקות התועבות. "ומשפט", אלו דיני אנסין, ודיני קנסיות, ודיני חבלות.

(3) מכילתא דרשב"י שמות שמות ט"ו

שם שם [לו] חק ומשפט – חק זו שבת ומשפט זה כבוד אב ואם דברי ר' יהושע: ר' אלעזר המודעי אומר חק אלו העריות שנ' ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחקות התועבות: משפט אלו דיני אונסין ודיני חבלות ודיני קנסות: ר' שמעון בן יוחאי אומר מפני מה קדמו דינין לכל המצות כשהדין בין אדם לחברו תחרות ביניהן נפסק הדין נעשה שלום ביניהם וכן יתרו אומר למשה אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלהים ויבלת עמוד וגם כל העם הזה אל מקומו יבא בשלום.

(4) רש"י שמות ט"ו: כ"ה

שם שם לו וגו' – במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהן: שבת, פרה אדומה, וכיבוד אב ואם, ודינין.

(5) רשב"ם שמות ט"ו

שם שם לו חוק ומשפט {**ושם נסהו**} – שם במרה על ידי עלילות הנסיון אשר שם להצמיאם למים ואחר כך ריפא להם את המים, התחיל להוכיחם שיקבלו עליהם את החוקים ואת המשפטים אשר ילמדם והוא יעשה צורכיהם. והיאך שם לו חוק ומשפט? שאמר להם **אם שמוע תשמע לקול יי' אלהיך וגו' ושמרת כל חוקיו** – שציוה אתכם.

(6) ר' יוסף בכור שור שמות ט"ו

ואז שם לפניו **חק ומשפט** – מזון, כמו ואכלו את חוקם (בראשית מ"ז: כ"ב). שאמר לו: **אם שמוע תשמע** – בקולי, כלומר: שם שם לו חוקים ומשפטים – שאמר שבחוקים והמשפטים חיו תלויים, והזהירם עליהם.

(7) רמב"ן שמות ט"ו

ועל דרך הפשט, כאשר החלו לבא במדבר הגדול והנורא וצמאון אשר אין מים, שם להם במחייבתם וצרכיהם מנהגים אשר יתנהגו בהם עד באם אל ארץ נושבת. כי המנהג יקרא חוק, כענין: הטריפני לחם חקי, חוקות שמים וארץ, ויקרא משפט בהיותו משוער כהוגן, וכן: כה יעשה דוד וכה משפטו כל הימים, כמשפט הראשון אשר היית משקדה— כמנהג, וארמון על משפטו ישב— על מדתו. או שייסרם בחוקי המדבר, לסבול הרעב והצמא, ולקרא בהם אל "י, לא דרך תלונה. ומשפטים, שיחיו בהם שם לאהוב איש את רעהו, ולהתנהג בעצת הזקנים, והצנע לכת באהליהם בענין הנשים והילדים, ושינהגו שלום עם הבאים במחנה למכור להם דבר, ותוכחות מוסר שלא יהיו כמחנות השוללים אשר יעשו כל תועבה ולא יתבוששו, וכענין שצוה בתורה כי תצא מחנה על אויבך ונשמרת מכל דבר רע. וכן ביהושע נאמר: ויכרת להם יהושע ברית לעם ביום ההוא, וישם לו חק ומשפט בשכם, אינם חקי התורה והמשפטים, אבל הנהגות וישוב המדינות, כגון תנאין שהתנה יהושע שהזכירו חכמים (בבלי ב"ק פ:): וכיוצא בהן.

(8) שמות טו, כז

וַיָּבֹאוּ אֵילָמָה וְשֵׁם שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחְנוּ שָׁם עַל-הַמַּיִם:

(9) שמות טז, א-ג

(א) וַיִּסְעוּ מֵאֵילָם וַיָּבֹאוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר-סִין אֲשֶׁר בֵּין-אֵילָם וּבֵין סִינַי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ב) וַיֵּלֶנּוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר: (ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי־יִתֵּן מוֹתָנוּ בְיַד־ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשַׁבְּתָנוּ עַל-סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלָנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַת כִּי-הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל-הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְרִשְׁוֹת אֶת-כָּל-הַקָּהָל הַזֶּה בְּרִעַב:

(10) שמות יז, א-ז

(א) וַיִּסְעוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּדְבַּר-סִין לְמִסְעֵיהֶם עַל-פִּי ה' וַיַּחְנוּ בְּרִפְדִּים וַאֲיִן מַיִם לְשִׁתָּהּ הָעַם: (ב) וַיִּרֶב הָעַם עַם-מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תִנּוּ-לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר לָהֶם מֹשֶׁה מִה־תִּרְיֹבוּן עַמְדֵי מִה־תִּנְסֹון אֶת־ה': (ג) וַיִּצְמָא שֵׁם הָעַם לַמַּיִם וַיֵּלֶן הָעַם עַל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַטִּיף אוֹתִי וְאֶת־בְּנֵי וְאֶת־סִקְנֵי בְעַמָּא: (ד) וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לָעַם הַזֶּה עוֹד מֵעַט וּסְקָלָנִי: (ה) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲבֹד לִפְנֵי הָעַם וְקַח אֶתְךָ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטֶּבֶל אֲשֶׁר הִכִּיתָ בּוֹ אֶת־הַיָּאֵר קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ: (ו) הִנְנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שָׁם עַל־הַצּוֹר בְּחָרֵב וְהִכִּיתָ בַּצּוֹר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשִׁתְּהָ הָעַם וַיַּעַשׂ בֵּן מֹשֶׁה לְעֵינָי זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ז) וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם מַסָּה וּמְרִיבָה עַל־רִיבֹו בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל נִסְתָּם אֶת־ה' לֵאמֹר הִישׁ ה' בְּקִרְבָנוּ אִם־אֵינִן:

(11) דברים ו, טז

לֹא תִנְסֹון אֶת־ה' אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם בְּמַסָּה:

(12) שמות יז, ח-טז

(ח) וַיָּבֹא עֲמֶלֶק וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִּים: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה שְׁעַל בְּחַר־לָנוּ אֲנָשִׁים וְצֵא הִלָּחֶם בְּעֲמֶלֶק מִחֹר אֲנֹכִי נֹעֵב עַל־רֹאשׁ הַגִּבְעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדִי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר אָמַר לּוֹ מֹשֶׁה לְהִלָּחֶם בְּעֲמֶלֶק וּמֹשֶׁה אֶהְרֵן וְחֹדֶר עָלוּ רֹאשׁ הַגִּבְעָה: (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבַּר יִשְׂרָאֵל וּכַאֲשֶׁר יִנָּח יָדוֹ וְגִבַר עֲמֶלֶק: (יב) וַיְדִי מֹשֶׁה כַּבָּדִים וַיִּקְחוּ־אָבָן וַיִּשְׁיִמוּ תַחְתָּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וְאַהֲרֹן וְחֹדֶר תָּמְכוּ בְיָדָיו מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד־בֹּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיַּחַלֵּשׁ יְהוָה אֶת־עֲמֶלֶק וְאֶת־עַמּוֹ לִפְנֵי־חָרֵב: (יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה כְּתֹב זֶאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוָה כִּי־מָחָה אֶמְחֶה אֶת־זִכְרֵךְ עֲמֶלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם: (טו) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה'וֹ נָסִי: (טז) וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כַּסּ יְהִי מִלְחָמָה לָהֶם בְּעֲמֶלֶק מִדָּר: